

Bożena Sosak-Świdarska

"Ekotoksykologia od komórki do ekosystemu", Ryszard Laskowski, Paweł Migula, Warszawa 2004 : [recenzja]

Studia Ecologiae et Bioethicae 2, 874-876

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nych w całej Europie gatunków zwierząt. Pomimo unikatowych walorów przyrodniczych i krajobrazowych, przyroda powiatu wyszkowskiego w znikomym stopniu objęta jest ochroną prawną a cały region nie jest często odwiedzany przez turystów. Winę za taki stan rzeczy ponosi słaby stan techniczny istniejącej bazy turystycznej oraz brak funduszy na nowe inwestycje. W połączeniu z brakiem centrów obsługi ruchu turystycznego i fachowej oferty turystycznej eksponującej walory powiatu stanowi to istotne ograniczenie w rozwoju turystyki w tym regionie.

Przedstawiona w książce problematyka wskazuje na bardzo bogatą i wieloraką problematykę, która wiąże się z walorami przyrodniczymi wschodnich obszarów Polski. Poszczególni autorzy mimo, iż piszą w większości o szczegółowych sprawach regionów, to w książkowym zestawieniu redaktorom udało się przedstawić ważną społecznie, gospodarczo, politycznie, a także kulturowo znakomitą całościową wiedzę o wschodniej Polsce.

Z tych powodów książka ta zasługuje na uwagę nie tylko specjalistów naukowo zajmujących się tą problematyką, ale również osób administrujących te tereny, dla samorządowców, turystów i wszystkich, dla których bogactwo Wschodnich Ziem Polski jest cenne i służy ich życiu, rozwojowi, a nawet integracji z regionami przyległymi do wschodnich granic Polski.

Marcin Klimski, Łukasz Oprawski

Ryszard Laskowski, Paweł Migula, *Ekotoksykologia od komórki do ekosystemu*, Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa 2004, s. 328.

Nareszcie ukazała się na polskim rynku wydawniczym doskonała rodzima pozycja z ekotoksykologii! Autorami tej książki, a właściwie podredaktorami są dwaj znakomici polscy ekotoksykoldzy: prof. dr hab. Ryszard Laskowski z Uniwersytetu Jagiellońskiego i prof. dr hab. Paweł Migula z Uniwersytetu Śląskiego. Książka ta, jak podkreślają autorzy w przedmowie, jest ich wspólnym opracowaniem wykładów wygłaszanych przez nich dla studentów na obu wymienionych uczelniach. Treść tej pozycji pieczołowicie budowana była przez kilka lat aż ostatecznie zawarta została w 7. rozdziałach, liczących razem 328 stron.

Książka rozpoczyna się od słynnej wypowiedzi twórcy podstaw toksykologii, chemika, lekarza, filozofa, profesora medycyny żyjącego w latach 1493-1551 w Bazylei – Paracelsusa (Teophrastus Bombastus von Hohenheim), od słów: „*Sola dosis fecit venenum – Sama dawka czyni truciznę*”. Czy ta maksyma cytowana przez kilka wieków w kręgach medycznych odnajduje potwierdzenie współcześnie, kiedy mamy do czynienia z tak wielką różnorodnością trucizn w środowisku? Właśnie z rozwiązaniem tego dylematu powiązana jest treść tej książki, co ujęte zostało w tytule „*Ekotoksykologia od komórki do ekosystemu*”. Bo czyż tej samej wielkości dawka może być trucizną zarówno dla pojedynczej komórki np. pierwotniaka jak i dla całego ekosystemu np. boru mieszanego? Czytając tę książkę zastanawiamy się nad odpowiedzią i zapoznajemy się ze specjalistyczną terminologią ekotoksykologiczną, począwszy od słowa ksenobiotyku (gr. ksenos – obcy), a zakończywszy na matematycznym terminie – macierze Lesliego. Tak wybrane terminy jednoznacznie wskazują na multidyscyplinarność ekotoksykologii! I tak jest w istocie. W kolejnych rozdziałach książki napotykamy na fragmentaryczne informacje z chemii, biochemii, biologii, ekologii, genetyki i statystyki aż natrafiamy na dwa dodatki (s. 294-297), jeden z podaniem mechanizmów pobierania jonów metali ciężkich przez organizmy, drugi z zastosowaniem rachunku macierzowego w ekotoksykologii, aż wreszcie na samym końcu książki – na słownik ważniejszych terminów.

Przez całą książkę obowiązują zasady odnoszące się do nauk ścisłych i do eksperymentu naukowego. Autorzy, jak przystało na znakomitych naukowców, stawiają przed czytelnikami różne hipotezy a następnie podają z wielką erudycją dane literaturowe z różnych eksperymentów, które pozwoliły na przetestowanie tych hipotez. Dzięki temu poznajemy efekty naturalnych i sztucznych zanieczyszczeń na organizmy roślinne, zwierzęce, poznajemy mechanizmy detoksykacji na różnych poziomach organizacji biologicznej oraz interakcje substancji chemicznych z fizycznymi warunkami środowiska. Kolejno brniemy przez rozdziały dotyczące ekotoksykologii populacyjnej, ekosystemowej, genetycznej aż po modele QSAR – o strukturze i właściwościach substancji chemicznych w odniesieniu do toksyczności aż po rozdział najbardziej praktyczny – o regulacjach prawnych dotyczących ocen oddziaływania na środowisko.

Podczas czytania książki dowiadujemy się o udziale zanieczyszczeń w obiegach biogeochemicznych, o przemieszczaniu się zanieczyszczeń przez sieci troficzne (biomagnifikacja), o historiach życiowych organizmów poddanych presji zanieczyszczeń, o zróżnicowanej wrażliwości organizmów, o ewolucji odporności, o różnych „połyskach” biomarkerów (od złotego poprzez srebrny i brązowy). Wymieniając w tak skrótowy sposób fragmenty treści książki pragnę zachęcić do wnikliwej lektury książki, niczym kryminalnej opowieści o zagładzie biosfery.

Przez całą treść książki przebrzmiewa praktyczny oddźwięk ekotoksykologii jako nauki stosowanej – służącej w ochronie przyrody i środowiska. Zawarte jest to zwłaszcza w tych fragmentach, w których autorzy pozwalają poznać nam związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy rodzajem zanieczyszczeń a degradacją środowiska, gdzie opisują metody oceny ryzyka dla organizmów i ekosystemów ze strony zanieczyszczeń. Wszystko to pod koniec lektury pozwala dojść do wyraźnej konkluzji: należy bez wahania podjąć próby wyznaczania granic bezpieczeństwa różnych zanieczyszczeń jako czynników selekcyjnych dla organizmów i ekosystemów poprzez obserwacje mechanizmów adaptacji i ewolucji fizjologicznych i poprzez zastosowanie metod badawczych wykorzystywanych w demograficznych, środowiskowych i genetycznych procesach stochastycznych. Jakże to metody? – zachęcam do przestudiowania tej pasjonującej książki.

Bożena Sosak-Świdarska

Alina Jurcewicz, Barbara Kozłowska, Elżbieta Tomkiewicz, Wspólna polityka rolna. Zagadnienia prawne. Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2004, ss. 222.

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej stało się faktem, nastąpiło to 1 maja 2004 r. Ustawodawstwo wspólnotowe stało się częścią obowiązującego porządku prawnego, w tym także ustawodawstwo rolne. Fakt ten zainspirował Autorki do stworzenia pozycji książkowej dotyczącej zagadnień prawnych wspólnej polityki rolnej. W przedmowie stwierdzono, że fakt obowiązywania od 1 maja 2004 r. Wspólnotowej legislacji rolnej w ramach naszego porządku prawnego był bezpośrednim impulsem skłaniającym do opracowania tej książki. Jest to pierwsza na rynku pozycja książkowa, która porusza w/w problematykę. Autorki uwzględniły m.in. takie problemy jak: źródła prawa, prawne aspekty polityki rynkowo-dochodowej, polityka struktur rolnych, finansowanie rolnictwa oraz przejściowe rozwiązania prawnorolne dla Polski.

Książka jest podręcznikiem akademickim przeznaczonym przede wszystkim dla studentów wydziałów prawa i administracji wyższych uczelni, ale również dla studentów uczelni rolniczych i ekonomicznych.